

SÕNNIK LOOMINGUS JA KEELES. ANALÜÜS KIRJANDUSE JA INTERNETI ABIL.

RANNANIIDUKOHVER, TÖÖLEHT 4.

Sõnnik, väljaheide, ekskrement, pabulad, lasu, junnid – igatmoodi võib end väljendada, kuid nii eesti keeles kui ka paljudes teistes keeltes on algselt kasutusel sõna „sitt“. See tööleht tutvustab meie rikkalikku keele- ja kultuuripärandit läbi selle sõna.

1) Kui kaunisti sa kõlad, mu armas emakeel...
SITT!!! Vuih, misten`d nüüd! Stopp! Nii ju ei sobi rääkida?

Guugeldagem veidi: soome *sittä*, liivi *sitā*, isuri *sitta*, udmurdi *sit*, komi ... inglise *shit*, esperanto *shit* jne.

„Sitt“ on vana, auväärt ja väega sõna. Paneb vilja kasvama, teeb põllumehe rikkaks, lööb lobisejal suu (lõuad) lukku - *räägi jutt, mis on jutt, ja situ sitt, mis on sitt, aga ära pasanda; pikk jutt, sitt jutt*, annab täpseid hinnanguid - *asi on sitt* - , ja mis kõige olulisem - sisendab usku eestlase kaunisse tulevikku. Taasiseseisvunud Eesti esimene president Lennart Meri on öelnud kuulsa fraasi: *"Olukord on sitt, kuid see on meie tuleviku väetis!"* Nii et mida rohkem sitta, seda parem!

Otsi kas raamatukogust või interneti abil, mis puhul Lennart Meri need kuulsad sõnad ütles. Millisest olukorrast oli jutt ja kuidas see meie riigi ja rahva tulevikku tema arvates väetas. Kas tal oli õigus, kui ajaloo tagasi vaatad?

2) **Sitakoti Mats** (ka Sitta Kodt Matz, surnud 1621 Kullamaa kihelkonnas) oli Eestimaa talupoeg, kes maeti Kullamaa kiriku juurde. Tema hauale püstitati rõngasrist, mida peetakse Eesti vanimaks säilinud dateeringuga rõngasristiks.

Otsi internetist või ajakirjandusest, miks oli talupojal selline vägev nimi ja kuidas oli see võimalik, et nii kaugel ajal sai Eestis olla vaba talupoeg, kellele püstitati tolle aja kohta väga uhke hauamälestis?

3) Püüa selgitada, mida tähendavad allolevad Eesti vanasõnad:

Sitt on põllumehe jumal . (Pöide)
Jumala õnnistus käup sitarataste takan. (Rõuge)
Lehmasõnnik on jumalasõnast vägevam. (Iisaku)
Sõnik on põllumehe kuld. (Risti)
Virtsaauk talupoja kullaauk. (Rõngu)
Sõnnik massab raha. (Kambja)
Sitt um pääasi, harimine tsia (sea) asi. (Rõuge)
Suve sitt on talve tagavara. (Vastseliina)
Sitast saab saia. (Tarvastu)
Sitt on leiva ema. (Kullamaa)
Sitt on leiva isa. (Kuusalu)
Sitt om leib. (Räpina)
Kus sitakest, seal leivakest. (Pilistvere)
Kui lautas sõnnikut, siis aitas leiba. (Suure-Jaani)
Jaanile ei tohi sõnnikuhaisu ninasse lasta, siis ei kasva hää rukis. (Võnnu)
Kaer ütlen: „Küli minu kütüsesse, siputa sitamaale, siis toon kuldlipu tareharja. (Rõuge)
Kelle jalg sitaga, selle suu saiaga. (Maarja-Magdaleena)
Kelle näpp sitane, selle suu rasvane. (Pühalepa)
Kelle saba sitane, selle suu rasvane. (Anna)
Kui käe künnerpääni sitaga, siis suu kõrvuni rasvaga. (Võru- Setu)
Noorekuu sees sõnnikuse vankriga üle põllu käia, see on niisama hää kui vanakuu sees sõnnikud vidada.(Rapla)
Põld rõõmustab koa siis, kui sõnnikuse vankriga üle minnakse. (Märjamaa)

4) **Otsi internetist tulemust sõnapaarile „SITTA KAH!“. Mis tulemuse otsing andis? Kirjelda oma leidu teistele ning uuri põhjuseid, miks selline teos valmis ja miks on see üks kuulsamaid ja mõjusamaid omataoliste hulgas Eestis.**